

Projekat Živeti zajedno

Opšti podaci o nastavnoj jedinici	
Predmet	Građansko vaspitanje
Naziv nastavne jedinice	Nediskriminacija, najbolji interesi deteta, sukobi prava
Razred	II
Autor nastavne jedinice	Jelena Žunić-Cicvarić, Drašković Mirjana
Škola	Tehnička škola Užice
Tip časa	Obrada(2 časa, 90 minuta)
Nastavne metode	Dijaloška
Oblici rada	Frontalni, grupni
Ciljevi (ukratko navesti ciljeve koji se žele postići navedenim aktivnostima)	<p>Napomena: Na prethodnim časovima, učenici su se detaljnije bavili stereotipima i predrasudama.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obraditi problem diskriminacije, uopšteno i posebno, kao oblik kršenja Konvencije o pravima deteta, posebno prava na nediskriminaciju. - Shvatanje mehanizama i puta od predrasude do diskriminacije i nasilja. - Senzibilizacija učenika da prepoznaju predrasude, stereotipe, diskriminaciju.
Ishodi (taksativno navesti kakve ishode očekujemo posle navedenih aktivnosti, tj. šta će učenicisvojiti/razumeti/osvestiti/uraditi posle aktivnosti)	<ul style="list-style-type: none"> - Mladima jasni pojmovi: predrasude, stereotipi, diskriminacija, prikrivena diskriminacija, nasilje i vrste nasilja. - Mladi svesni opasnosti i puteva nastanka diskriminacije i nasilja. - Mladi svesni načina borbe protiv stereotipa, predrasuda, diskriminacije. - Aktivno učešće mladih u cilju zaštite sopstvenih prava - Da shvate proces generalizacije i prepoznaju predrasude i njihov značaj
Tok časa (navesti scenario nastavne jedinice, tj. uvodne, centralne i završne aktivnosti. Odrediti i orijentacioni vremenski okvir za aktivnosti – navesti trajanje aktivnosti u minutima)	<p>Prvi korak: Na video bimu/flip čart papiru stoje naveden sledeći princip Konvencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravo na nediskriminaciju (član 2): sva prava primenjuju se na svu decu bez diskriminacije (bez obzira na rasu, boju kože, pol, jezik, veroispovest, političko ili drugo uverenje, nacionalno, etničko, ili socijalno poreklo, imovinsko stanje, onesposobljenost, rođenje ili drugi status deteta, njegovog roditelja ili zakonskog staratelja); <ul style="list-style-type: none"> - Kako razumete, kako biste prokomentarisali ovaj princip nediskriminacije? - Učesnici komentarišu. - Povratna informacija nastavnika : <i>»Suština ovog principa je da se sva prava primenjuju na svako dete, bez izuzetka, i da je obaveza države da deci pruži zaštitu od bilo kog oblika diskriminacije</i>

Nediskriminacija se zasniva na osnovnom načelu savremenog prava o jednakosti svih ljudi. Svaka država dužna je da sprečava i sankcioniše diskriminaciju da bi obezbedila ostvarivanje međunarodno garantovanih ljudska prava

Diskriminacija je svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koje se zasniva na nekom nedozvoljenom razlogu i ima za cilj ili posledicu ugrožavanje ili onemogućavanje ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Drugi korak : Razgovor sa učesnicima:

- Da li sva deca imaju jednake mogućnosti da ostvare svoja prava?
- Da li su vam poznati pojedinci ili grupe koji su diskriminisani, nad kojima se vrši neki od oblika nasulja samo zato što je pripadnik te grupe? Navedite primere.
- Šta su uzroci njihove diskriminacije? Kako, zašto nastaje diskriminacija?

- Nastavnik daje povratnu informaciju: *Od predrasude do diskriminacije.*

»Svi mi pripadamo različitim grupama istovremeno, bilo da smo toga svesni ili ne. Ali kad jednom postanemo svesni da pripadamo nekoj grupi (polu, uzrastu, navijačima nekog tima, obožavaocima nekog pevača, zanimanju, narodu, veri, često se događa da sve druge, one koje ne pripadaju baš toj grupi, doživljavamo kao nekako pogrešne, ponekad od njih zaziremo.....«

»Ljudi su skloni da ponašanja koja su im nova i nepoznata proglašavamo za NEOBIČNA – samo zato što su nama neobična. Od toga pa do uverenja da su ta ponašanja nekako POGREŠNA, da sa onima koji se tako ponašaju nešto nije u redu, često je samo jedan korak.

Kada napravimo taj jedan korak došli smo do PREDRASUDE. Predrasudama često popunjavamo »rupe« u svom ne/znanju o drugima i ne/razumevanju onih koji su drugačiji od nas. Pošto ih ne poznajemo i ne razumemo, ponekad počinjemo da ih se plašimo. A od predrasude i straha do diskriminacije (odnosno uskraćivanja jednakih prava drugima) još je jedan korak. Odatle pa do NASILJA prema onima koji su drugačiji, takođe je još jedan korak.«

Treći korak (20 minuta):

- Navedite neke primere predrasuda i stereotipa
- Primećujete da nisu svi stereotipi sa negativnim prizvukom. Ima i onih pozitivnih. Šta mislite o njima? Da li su manje opasni? Kako se i zbog čega tako osećaju?
- Najbolji način da se borimo protiv predrasuda i stereotipa

jeste da razlikujemo uverenja od činjenica.

Četvrti korak (20 minuta):

Podela učenika u dve grupe.

Svaka grupa dobija listu primera »Moj problem« gde imaju zadatak da na svakom primeru utvrde: *Da li ima diskriminacije, po kom osnovu? Nasilja? Koje pravo je ugroženo? Koji su stereotipi i predrasude uočljivi?*

Da bi odredili da li ima nasilja i o kojoj vrsti nasilja je reč, učenicima se daje i Prilog „Vrste nasilja“ (materijal je u prilogu)

Svaka grupa komentariše samo 1 primer.

Moj problem

1. „ Živimo na selu, siromašni smo. Moj brat ide u srednju školu u obližnjem gradu, ali ja sam „žensko“ i moji roditelji misle da treba da naučim kućne poslove i da se udam. Čiča je uspeo da nagovori oca, te sam se upisala u školu. Ali, drugovi me izbegavaju, devojčice me nazivaju pogrđnim imenima. Teško mi je zbog toga.“

2.Imam 15 godina i završila sam osnovnu školu sa odličnim uspehom. Prošle godine su me na ulici udarila kola i od tada sam u invalidskim kolicima. Ove godine trebalo je da krenem u srednju školu, ali nisam, jer nijedna škola nema prilaz za invalide nego samo stepenike koje ja ne mogu da koristim. Moja mama pokušava da nađe neko rešenje za mene, a ja se nadam da će uspeti u tome jer bih volela da nastavim školovanje.“

3. Imam 13 godina. Roditelji su mi umrli pre tri godine od SIDE godine, a i ja sam tada saznao da bolujem od SIDE. Trenutno živim sa tetkom. U školi imam velikih problema, često sam menjao škole, jer čim saznaju da sam zaražen, ljudi se boje moje bolesti, roditelji su zabranjivali deci da se druže samnom, pretili su da će ispisati decu ako meni ne zabrane da idem u školu... Meni je jako teško zbog ovoga, teško mi je da stalno menjam škole i živim u strahu jer bih voleo da idem u školu i da se družim sa vršnjacima.“

-Izlaganje grupa u skladu sa datim pitanjima.

-Nakon komentaranja primera, može se skrenuti pažnja na:

POZITIVNU DISKRIMINACIJU (prema grupama koje se zbog svoje ugroženosti svesno stavljaju u povlašćen položaj, da bi se na taj način anulirala njihova diskriminisanost (podsticanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom, žene u skupštini...)

PRIKRIVENU DISKRIMINACIJU – ne uskraćujemo direktno plava, ali suptilnim metodama onemogućavamo ostvarivanje prava (nismo zabranili deci sa invaliditetom da idu u školu, ali

	<p>neobezbeđen prilaz i nemogućnost kretanja iz kabineta u kabinet šaljem prikrivenu poruku.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komentarisane grupe – učenici navode svoje primere pozitivne diskriminacije ili prikrivene diskriminacije.
<p>Elementi interkulturalnosti u nastavnoj jedinici (detaljno navesti šta su sve elementi koji ukazuju na različitost i uvažavanje različitosti u određenoj nastavnoj jedinici, na koje sve načine nastavna jedinica podstiče učenike da razmišljaju o različitostima i da se decentriraju iz svoje tačke gledišta)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uočavanje pojmova: stereotipi, predrasude, diskriminacija, nasilje, prepoznavanje istih u konkretnim životnim primerima. - Uočavanje opasnosti od prikrivene diskriminacije, uočavanje važnosti pozitivne diskriminacije. - Uočavanje vrsta nasilja i puta koji vodi do nasilja.
<p>Materijal (taksativno navesti materijale koji se koriste za realizaciju nastavne jedinice, a primerak svakog materijala dostaviti u prilogu).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Konvencija o pravima deteta - Materijal „Moj problem“ - Papiri za grupni rad <p>Prilog za rad grupa na materijalu „Moj problem“:</p> <p>VRSTE NASILJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fizičko nasilje je kada neko povređuje telo druge osobe. To može biti: udaranje, šutiranje, guranje, davljenje, čupanje, zatvaranje i zaključavanje, otimanje i uništavanje stvari, napad oružjem, trovanje, paljenje, posipanje vrućom vodom, uskraćivanje hrane, sna i sl. • Verbalno nasilje je kada neko koristi reči da bi povredio nečija osećanja. To može biti: vređanje (kada neko nekome kaže da je glup, ružan, naziva ga ružnim imenima), ismevanje (kada se neko nekome ruga zbog visine, težine, porekla, ocena...), omalovažavanje (kada neko nekome kaže da ne vredi, da ga niko ne voli...), kada se neko okrivljuje za nešto što nije uradio/la, ili mu se preti. • Emocionalno/psihološko nasilje odnosi se na ono ponašanje koje dovodi do trenutnog ili trajnog ugrožavanja psihičkog i emocionalnog zdravlja i dostojanstva deteta/učenika. Odnosi se i na situacije u kojima se propušta obezbeđivanje prikladne i podržavajuće sredine za zdrav emocionalni i socijalni razvoj u skladu sa potencijalima deteta/učenika. Emocionalno nasilje i zlostavljanje obuhvata postupke kojima se vrši omalovažavanje, etiketiranje, ignorisanje, vređanje, ucenjivanje, nazivanje pogrđnim imenima, ogovaranje, podsmevanje, ismejavanje, neprihvatanje, iznuđivanje, manipulisanje, pretnja, zastrašivanje, ograničavanje kretanja dece/učenika, kao i drugi oblici neprijateljskog ponašanja. • Socijalno nasilje (isključivanje iz grupe i diskriminacija) se dešava kada se neko isključuje iz grupnih aktivnosti, ogovara, kada se pričaju laži o nekoj osobi, ili nagovaraju drugi da se s tom osobom ne druže. Odnosi se na

sledeće oblike ponašanja: odvajanje deteta/učenika od drugih na osnovu različitosti, dovođenje u poziciju neravnopravnosti i nejednakosti, izolaciju, nedruženje, ignorisanje i neprihvatanje po bilo kom osnovu.

- **Seksualno nasilje i zloupotreba dece/učenika** podrazumeva njihovo uključivanje u seksualnu aktivnost koju ona ne shvataju u potpunosti, za koju nisu razvojno dorasla (ne prihvataju je, nisu u stanju da se sa njom saglase) i koja ima za cilj da pruži uživanje ili zadovolji potrebe druge osobe. Seksualnim nasiljem smatra se :

- seksualno uznemiravanje - lascivno komentarisanje, etiketiranje, širenje priča, dodirivanje, upućivanje poruka, fotografisanje, telefonski pozivi i sl.;

- navođenje ili primoravanje deteta/učenika na učešće u seksualnim aktivnostima, bilo da se radi o kontaktnim (seksualni odnos, seksualno dodirivanje i sl.) ili nekontaktnim aktivnostima (izlaganje pogledu, egzibicionizam i sl.);

- korišćenje dece/učenika za prostituciju, pornografiju i druge oblike seksualne eksploatacije.

- **Nasilje putem novih tehnologija** / podrazumeva svaku komunikacijsku aktivnost cyber tehnologijom (sms, mms, foto ili video clips, telefon, mobilni telefon, e-mail, chat, skype, web, blog) koja se može smatrati štetnom za pojedinca, a počinitelj(i) i

žrtva(e) su maloletnici. Cyberbullying ima mnogo oblika, kao npr. slanje ili objavljivanje štetnih materijala o nekoj osobi preko interneta ili mobilnog telefona, slanje pretećih ili nasilnih poruka, slanje uvreda putem sms-a ili e-maila. Nasilje preko interneta

odnosi se i na «otimanje» npr. blogova žrtvama te dopunjavanje uvredama i/ili seksualnim sadržajima. Za decu i mlade, koji dosta slobodnog vremena provode na

Internetu i kojima mišljenje vršnjaka mnogo znači, ovakav način nasilja može izazvati veliki stres.